

แนวทางการสร้างความร่วมมือในการจัดการปัญหาอุทกภัยของชุมชนใน
เขตตำบลตาตดกลอย อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์*
GUIDELINES FOR COOPERATION IN FLOOD IN FLOOD
MANAGEMENT OF COMMUNITIES IN TAD KLOI SUBDISTRICT
LOMKAO DISTRICT PHETCHABUN PROVINCE

พรรณนารา ตีสันทา

Pannara Tisantha

ธันสธา โรจนตรกุล

Tanastha Rojanatrakul

กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์

Kampanart Wongwatthanaphong

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, ประเทศไทย

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

E.mail: Tisantha39@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการปัญหาอุทกภัยของชุมชนในเขตตำบลตาตดกลอย 2) เพื่อเปรียบเทียบการจัดการปัญหาอุทกภัยของชุมชนในเขตตำบลตาตดกลอย โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างความร่วมมือในการจัดการปัญหาอุทกภัยของชุมชนในเขตตำบลตาตดกลอย ดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชน จำนวน 368 คน เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t-test การทดสอบค่า F-test และการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 6 คน เครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์โดยรูปแบบข้อมูลเชิงพรรณนาความ ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับสภาพการจัดการปัญหาอุทกภัยของชุมชนในเขตตำบลตาตดกลอย อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มี อายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนและ

* Received 6 March 2024; Revised 12 May 2024; Accepted 17 May 2024

ระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่ ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการปัญหาอุทกภัยของชุมชนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) แนวทางการสร้างความร่วมมือในการจัดการปัญหาอุทกภัยของชุมชน ประกอบด้วย 1) การเตรียมความพร้อมที่มีกลไกการจัดการความเสี่ยงจากอุทกภัยด้วยคนในชุมชน 2) การป้องกันและลดผลกระทบด้วยการจัดการพื้นที่เสี่ยงภัย 3) การตอบโต้เหตุฉุกเฉินในภาวะวิกฤต และ 4) การฟื้นฟู ด้วยการคืนสภาพและซ่อมสร้างให้ดีกว่าเดิม

คำสำคัญ: แนวทาง, การสร้างความร่วมมือ, การจัดการปัญหาอุทกภัย

Abstract

The objectives of the research study are 1) to study the conditions of flood problem management of communities in Tat Kloi Subdistrict. 2) to compare the flood problem management of communities in Tat Kloi Subdistrict. Classified according to personal factors and 3) to study ways to create cooperation in managing flood problems in communities in Tat Kloi Subdistrict. Conduct mixed methods research During quantitative research The sample group was 368 people. The tool was a questionnaire. Data was analyzed using statistics, frequency, percentage, mean, and standard deviation. and t-tests, F-tests, and qualitative research. with in-depth interviews with 6 key informants. The tool was an interview form, analyzed using descriptive data formats. The results of the research found that 1) the level of flood problem management conditions of communities in Tat Kloi Subdistrict. Lom Kao District Phetchabun Province The overall level was at a moderate level. 2) Comparing personal factors, it was found that people with age, occupation, average monthly income and length of time living in the area Different people have different opinions on community flood management, with statistical significance at the .01 level. 3) Guidelines for creating cooperation in community flood management include: 1) Preparedness that There is a mechanism for managing flood risk with people in the community, 2) preventing and reducing impacts by managing risky areas, 3) responding to emergencies in times of crisis, and 4) restoring by restoring and rebuilding to a better condition.

Keywords: Guidelines, Cooperation, Flood Management

บทนำ

ปัญหาอุทกภัยเป็นปัญหาด้านสาธารณสุขที่สำคัญในฤดูฝน ซึ่งจะอยู่ในช่วงเดือน พฤษภาคมถึงตุลาคมของทุกปี ในช่วงนี้หลายพื้นที่จะมีฝนตกหนักและติดต่อกันเป็นเวลานาน ก่อให้เกิดน้ำไหลบ่ามาตามผิวดินมากกว่าปกติ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดน้ำท่วมในพื้นที่ต่างๆ ประกอบกับจังหวัดเพชรบูรณ์ตั้งอยู่ในภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทยที่มีสภาพทาง ภูมิศาสตร์เป็นภูเขาสูงลาดชันล้อมรอบและเป็นแอ่งกระทะ อีกทั้งมีการใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างไม่ระมัดระวัง ขาดการอนุรักษ์ ทั้งทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรดิน และใน บางพื้นที่มีการถางป่าเพื่อทำเกษตรกรรม จึงเป็นตัวเร่งให้เกิดอุทกภัยและเกิดดินโคลนถล่มซึ่ง อาจส่งผลกระทบต่อประชาชน ชุมชน/หมู่บ้าน โดยเฉพาะที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่เสี่ยงภัย นอกจากนี้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันของประชาชน ทั้งการตั้งชุมชน การ ก่อสร้าง การทำเกษตรกรรม การเผาป่า การตัดไม้ทำลายป่า ส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลง ของสภาพอากาศทั้งสิ้น รวมถึงการเกิดภาวะโลกร้อน ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้อุทกภัยนั้นทวี ความรุนแรงมากยิ่งขึ้นและอาจก่อให้เกิดดินโคลนถล่มตามมา โดยเฉพาะในบริเวณพื้นที่ที่มี ลักษณะภูมิศาสตร์เป็นภูเขาสูงชันล้อมรอบจากเหตุการณ์อุทกภัย วาตภัย และดินโคลนถล่มที่ เกิดขึ้นที่ผ่านมาได้สร้างความสูญเสียต่อชีวิต ทรัพย์สิน ของประชาชน และของรัฐ จึงเป็น สิ่งจำเป็นในการเตรียมความพร้อมเพื่อเผชิญกับสาธารณสุขดังกล่าว (สำนักงานจังหวัด เพชรบูรณ์, 2566)

ตำบลตาตกลอย อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ มีสภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบสูง และเป็นภูเขาส่วนใหญ่ อยู่ในเขตฝั่งซ้ายของแม่น้ำป่าสัก ซึ่งเป็นพื้นที่ประสบปัญหาอุทกภัยเป็น ประจำทุกปีเนื่องจากอยู่ติดกับแม่น้ำป่าสัก ในช่วงฤดูฝนเมื่อเกิดฝนตกหนัก ทำให้สถานการณ์ น้ำท่วมสูงและกัดเซาะคอสะพาน น้ำล้นตลิ่ง และไหลหลากเข้าท่วมบ้านเรือนและสร้างความ เสียหายต่อทรัพย์สิน ทำให้ยานพาหนะไม่สามารถสัญจรได้ และต้องอพยพผู้ประสบภัยอยู่ในที่ ปลอดภัย สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ประชาชนในพื้นที่ตำบลตาตกลอยประสบปัญหาอุทกภัยซ้ำซาก เป็นประจำ (สำนักงานจังหวัดเพชรบูรณ์, 2566) อย่างไรก็ตามปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ตำบลตาตก ลอย อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ประสบปัญหาที่ร้ายแรงเป็นประจำทุกปี จึงทำให้ทุก ภาคส่วนร่วมมือกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เมื่อหากพบว่าประชาชนได้รับความเดือนร้อนและ ผลกระทบ หน่วยงานภาครัฐก็จะเข้าไปดำเนินการช่วยเหลือและเป็นไปตามระเบียบแนวทางในการ ช่วยเหลือตามลักษณะของระดับอุทกภัย การดำเนินการแก้ไขปัญหานั้นเป็นหน้าที่ของผู้ มีอำนาจในพื้นที่ตามระดับของภัย ซึ่งประกอบด้วยระดับสาธารณสุข 1-4 ระดับ เมื่อมีอุทกภัย เกิดขึ้นผู้มีอำนาจเท่านั้นที่มีอำนาจในการดำเนินการแก้ไขปัญหานั้น ซึ่งการแก้ไข

ปัญหาอุทกภัยเป็นสิ่งสำคัญที่สะท้อนว่า การจัดการแก้ไขปัญหาอุทกภัยให้เกิดประสิทธิผล ลดผลกระทบความเสียหายในพื้นที่เป็นเช่นไร ดังนั้น การจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาอุทกภัยในภาวะวิกฤตในแต่ละพื้นที่ย่อมเกี่ยวพันกับความเสียหายหรือผลกระทบที่เกิดขึ้น และสะท้อนให้เห็นว่าการแก้ไขปัญหาอุทกภัยที่เป็นการแก้ไขเพื่อสร้างประโยชน์ให้แก่ประชาชนย่อมส่งผลให้ความเสียหายจากอุทกภัยลดน้อยลงได้ (ปุณิกา พรานพนัส และสุวรรณี แสงมหาชัย, 2563)

ผู้วิจัยยังเล็งเห็นว่า แนวคิดการแก้ไขปัญหาอุทกภัยของแต่ละหน่วยงานนั้นเป็นแนวคิดสำคัญที่สามารถลดความเสียหายจากอุทกภัยได้ เช่น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมชลประทาน กรมอุตุนิยมวิทยา กรมทรัพยากรน้ำ นอกจากนี้ ยังรวมถึงหน่วยงานในระดับภูมิภาค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชน มูลนิธิ และอาสาสมัคร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการสร้างความร่วมมือในการจัดการปัญหาอุทกภัยของชุมชนในเขตตำบลตาดกลอย อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อศึกษาว่าการจัดการปัญหาอุทกภัยของชุมชนในเขตตำบลตาดกลอยอยู่ในระดับใด และควรมีแนวทางในการสร้างความร่วมมือในการจัดการปัญหาอุทกภัยของชุมชนในเขตตำบลตาดกลอยอย่างไร เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมกันในการแก้ไขปัญหามาของตนเองในชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการปัญหาอุทกภัยของชุมชนในเขตตำบลตาดกลอย อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดการปัญหาอุทกภัยของชุมชนในเขตตำบลตาดกลอย อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างความร่วมมือในการจัดการปัญหาอุทกภัยของชุมชนในเขตตำบลตาดกลอย อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
  - 1.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนในเขตตำบลตาดกลอย อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 4,565 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลตาดกลอย, 2566)
  - 1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในเขตตำบลตาดกลอย อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 368 คน จากการแทนค่าในสูตรของยามาเน่ (Yamane, 1973)

1.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการปัญหาอุทกภัย จำนวน 6 คนโดยคัดเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวิจัย คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ซึ่งสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย ดังนี้

2.1 แบบสอบถาม (Questionnaires) ใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาวิเคราะห์แนวทางการสร้างความร่วมมือในการจัดการปัญหาอุทกภัยของชุมชนในเขตตำบลตาดกลอย อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ ดังนี้ 1) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามประเภทตรวจสอบรายการ (Check list) 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการปัญหาอุทกภัยของชุมชนในเขตตำบลตาดกลอย มีลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และ 3) แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการสร้างความร่วมมือในการจัดการปัญหาอุทกภัยของชุมชนในเขตตำบลตาดกลอย มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open-Ended Form)

2.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสร้างประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อการวิจัย แนวทางการสร้างความร่วมมือในการจัดการปัญหาอุทกภัยของชุมชนในเขตตำบลตาดกลอย อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ ประกอบด้วย 2 ประเด็นคำถาม ดังนี้ สภาพการณ์การจัดการปัญหาอุทกภัยของชุมชนในเขตตำบลตาดกลอย เป็นอย่างไร และแนวทางการสร้างความร่วมมือในการจัดการปัญหาอุทกภัยของชุมชนในเขตตำบลตาดกลอย ควรมีแนวทางการดำเนินการอย่างไร

3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหาอุทกภัยของชุมชน จากหนังสือ ตำรา การศึกษาอิสระ การค้นคว้าอิสระ สารนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย บทความ ทั้งในรูปแบบรูปเล่ม และเว็บไซต์ หรือเครือข่ายอินเทอร์เน็ต นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสร้างกรอบแนวคิด สร้างเครื่องมือจากกรอบแนวคิดแล้วนำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำ หลักจากนั้นนำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง โดยการวัดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งเครื่องมือการวิจัยฉบับนี้ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.5-1.00 ทุกข้อ แล้วนำเครื่องมือที่ตรวจสอบแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายกัน จำนวน 30 ชุด ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ คือ 0.925 และนำแบบสอบถามที่

ผ่านการทดลองใช้แล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบ และจัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มประชากรต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม คือ ขอนหนังสือจากคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยต่อกำหนดตำบลตากลอย เพื่อเก็บข้อมูลกับประชาชนในเขตตำบลตากลอย อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 368 ชุด ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยตนเองและนำแบบสอบถามมาตรวจสอบหาความสมบูรณ์ของข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4.2 การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ คือ ขอนหนังสือจากคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ที่ให้ข้อมูลสำคัญ ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยขออนุญาตใช้กล้องถ่ายรูปเพื่อใช้อ้างอิงในการสัมภาษณ์ รวมทั้งแจ้งให้ทราบว่าจะเก็บข้อมูลต่างๆ ที่บันทึกเสียงไว้ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

- สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ การแจกแจงความถี่ (Frequency) หาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

- สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistic) คือ วิเคราะห์โดยการทดสอบค่า t-test (Two-Independent Sample Test) และสถิติทดสอบค่า F-test (One-Way ANOVA)

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิธีการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) เพื่อที่จะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจัดการระบบข้อมูลซึ่งอาศัยหลักเกณฑ์โดยการจำแนกหรือการจัดกลุ่มข้อมูลและเขียนบรรยายแบบพรรณนาความ

ผลการวิจัย

1. ระดับสภาพการจัดการปัญหาอุทกภัยของชุมชนในเขตตำบลตากลอย อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์

การวิเคราะห์ระดับสภาพการจัดการปัญหาอุทกภัยของชุมชนในเขตตำบลตากลอย อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับสภาพการจัดการปัญหาอุทกภัยของชุมชนในเขตตำบลตาดกลอย อำเภอห่มเกล้า จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวม

(n = 368)

ลำดับ	สภาพการจัดการปัญหาอุทกภัยของชุมชนในเขตตำบลตาดกลอย อำเภอห่มเกล้า จังหวัดเพชรบูรณ์	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ระยะก่อนเกิดอุทกภัย	3.42	0.53	ปานกลาง
2	ระยะเกิดอุทกภัย	3.56	0.48	มาก
3	ระยะหลังเกิดอุทกภัย	3.40	0.68	ปานกลาง
ภาพรวม		3.46	0.44	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับสภาพการจัดการปัญหาอุทกภัยของชุมชนในเขตตำบลตาดกลอย อำเภอห่มเกล้า จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.46$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ระยะเกิดอุทกภัย ($\bar{X} = 3.56$) รองลงมาคือ ระยะก่อนเกิดอุทกภัย ($\bar{X} = 3.42$) และระยะหลังเกิดอุทกภัย ($\bar{X} = 3.40$) ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อการจัดการปัญหาอุทกภัยของชุมชนในเขตตำบลตาดกลอย อำเภอห่มเกล้า จังหวัดเพชรบูรณ์

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการจัดการปัญหาอุทกภัยของชุมชนในเขตตำบล ตาดกลอย อำเภอห่มเกล้า จังหวัดเพชรบูรณ์

(n = 368)

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
เพศ	การจัดการปัญหาอุทกภัย	1.031	-	0.304	-	✓
อายุ	การจัดการปัญหาอุทกภัย	-	12.935	0.000**	✓	-
การศึกษา	การจัดการปัญหาอุทกภัย	-	0.924	0.465	-	✓

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
อาชีพ	การจัดการปัญหาอุทกภัย	-	14.374	0.000**	✓	-
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	การจัดการปัญหาอุทกภัย	-	8.873	0.000**	✓	-
ระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่	การจัดการปัญหาอุทกภัย	-	8.489	0.000**	✓	-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มี อายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนและระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่ ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการปัญหาอุทกภัยของชุมชนในเขตตำบลตาดกลอย อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการสร้างความร่วมมือในการจัดการปัญหาอุทกภัยของชุมชนในเขตตำบลตาดกลอย อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) แบ่งออกเป็นจำนวน 3 กลุ่มจำนวน 6 คน ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่ จากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยสรุปประเด็นข้อมูล ดังนี้ แนวทางการสร้างความร่วมมือในการจัดการปัญหาอุทกภัยของชุมชนประกอบด้วย 1) การเตรียมความพร้อม ที่มีกลไกการจัดการความเสี่ยงจากอุทกภัยด้วยคนในชุมชน การฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยการเตรียมการอพยพและการจัดศูนย์ตั้งศูนย์พักพิง 2) การป้องกันและลดผลกระทบ การสร้างประตูเปิด-ปิดระบายน้ำ การกำจัดขยะ การเสริมความแข็งแรงของแนวตลิ่งการกำหนดพื้นที่เพื่อหลีกเลี่ยงพื้นที่เสี่ยงควบคุมวางแผนการใช้ที่ดิน การจัดทำแผนที่เสี่ยงภัย การออกกฎหมายที่จำเป็นในการลดความเสี่ยงจากอุทกภัย 3) การตอบโต้เหตุฉุกเฉิน จัดตั้งองค์การปฏิบัติในภาวะวิกฤตเพื่อประสานประชาสัมพันธ์ การปฏิบัติ ยังเป็นศูนย์กลางในการระดมทรัพยากรที่สำคัญเพื่อจัดการกับอุทกภัยที่เกิดขึ้น และ 4) การฟื้นฟู ด้วยการฟื้นคืนสภาพและซ่อมสร้าง การสร้างให้ดีกว่าและปลอดภัยกว่าเดิมอีกด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับสภาพการจัดการปัญหาอุทกภัยของชุมชนในเขตตำบลตากลอย อำเภอห่มเกล้า จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ระยะเวลาเกิดอุทกภัยรองลงมา คือ ระยะเวลาก่อนเกิดอุทกภัย และระยะเวลาหลังเกิดอุทกภัย ตามลำดับทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าได้มีการจัดกิจกรรม โครงการเพื่อการกำจัด วัชพืช ขุดลอก คลอง และทางระบายน้ำ มีการดูแลช่วยเหลือผู้อพยพด้วยการแจกจ่ายอาหาร ยารักษาโรค และการปฐมพยาบาลเบื้องต้น และมีการเยียวยาและฟื้นฟูจิตใจให้แก่ประชาชนที่ประสบปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ เช่น การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาและฟื้นฟูอาชีพให้กับประชาชนหลังเกิดปัญหาอุทกภัย เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของปญิกา พรานพนัส และสุวรรณี แสงมหาชัย (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการอุทกภัยในภาวะวิกฤตของไทยผลการวิจัยพบว่า การจัดการอุทกภัยในภาวะวิกฤตนั้น คือ การจัดการที่เป็นการแก้ไขปัญหาดัง ๆ จากอุทกภัยที่เกิดขึ้นมีความไม่แน่นอน ช้ำช้อน วุ่นวาย แสดงถึงมาตรการการป้องกัน และลดปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภาวะวิกฤตให้เหลือน้อยที่สุดหรือไม่มีเลย ด้วยความรวดเร็วที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ ตามบริบทพื้นที่และตามความเหมาะสมของสถานการณ์ในช่วงเวลานั้น ๆ ที่ไม่ใช่เป็นการจัดการแก้ไขปัญหาคือดีที่สุด แต่เป็นการจัดการอุทกภัยที่มีความเหมาะสมและตามกฎหมายที่ไม่กระทบสิทธิประชาชนและการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศุภวิญญ์ มีศิริพันธ์ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับมือปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ตำบลปากแคว อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับมือปัญหาอุทกภัย ในพื้นที่ตำบลปากแคว อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับมือปัญหาอุทกภัย ในพื้นที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การฟื้นฟูบูรณะหลังประสบภัย รองลงมา คือ การจัดการในสภาวะฉุกเฉิน และการป้องกันและการลดผลกระทบ ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อการจัดการปัญหาอุทกภัยของชุมชนในเขตตำบลตากลอย อำเภอห่มเกล้า จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ประชาชนที่มี อายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนและระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่ ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการปัญหาอุทกภัยของชุมชนในเขตตำบลตากลอย อำเภอห่มเกล้า จังหวัดเพชรบูรณ์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงยอมสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของถาวร ทองประทีป (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมและความต้องการของประชาชนต่อการจัดการสาธารณภัย กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนตำบล

จะโหนง อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ อาชีพ และ ศาสนาต่างกัน มีระดับความสนใจต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสาธารณภัยในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และประชาชนที่มีเพศ อายุ ศาสนา และ ตำแหน่งทางสังคมต่างกัน มีระดับความต้องการในการรับบริการสาธารณะด้านสาธารณภัยใน ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของพรชัย อุทยานรักษ์ และคณะ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการความเสี่ยงด้านการ ผลิตจากอุทกภัยของโรงงานอุตสาหกรรมในเขตภาคกลางตอนบน ผลการวิจัยพบว่า ผลการ ทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยจังหวัดที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม ปัจจัยประเภท อุตสาหกรรม ปัจจัยจำนวนปีที่ดำเนินธุรกิจ โดยรวมและทุกปัจจัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01

3. แนวทางการสร้างความร่วมมือในการจัดการปัญหาอุทกภัยของชุมชนในเขตตำบล ตาดกลอย อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า แนวทางการสร้างความร่วมมือในการ จัดการปัญหาอุทกภัยของชุมชนประกอบด้วย 1) การเตรียมความพร้อม ที่มีกลไกการจัดการ ความเสี่ยงจากอุทกภัยด้วยคนในชุมชน การฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยการ เตรียมการอพยพและการจัดศูนย์ตั้งศูนย์พักพิง 2) การป้องกันและลดผลกระทบ การสร้าง ประตูเปิด-ปิดระบายน้ำ การกำจัดขยะ การเสริมความแข็งแรงของแนวตลิ่งการกำหนดพื้นที่ เพื่อหลีกเลี่ยงพื้นที่เสี่ยง ควบคุมวางแผนการใช้ที่ดิน การจัดทำแผนที่เสี่ยงภัย การออก กฎหมายที่จำเป็นในการลดความเสี่ยงจากอุทกภัย 3) การตอบโต้เหตุฉุกเฉิน จัดตั้งองค์การ ปฏิบัติในภาวะวิกฤตเพื่อประสาน ประชาสัมพันธ์ การปฏิบัติ ยังเป็นศูนย์กลางในการระดม ทรัพยากรที่สำคัญเพื่อจัดการกับอุทกภัยที่เกิดขึ้น และ 4) การฟื้นฟู ด้วยการฟื้นฟูสภาพและ ซ่อมสร้าง การสร้างให้ดีกว่าและปลอดภัยกว่าเดิมอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณรงค์ พรหมสีบ, และคณะ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความเหมาะสมในการบริหารปกครองด้านอุทกภัย ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เศรษฐกิจจังหวัดระยองภายใต้แนวคิดการบริหารปกครอง ท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ความเหมาะสมในการบริหารปกครองด้านอุทกภัยขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เศรษฐกิจจังหวัดระยองภายใต้แนวคิดการบริหารปกครองท้องถิ่น ภาครัฐต้องลดบทบาทของรัฐลงและเปิดพื้นที่ให้กับตัวแสดงอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ภาครัฐได้เข้ามามี ส่วน ร่วมในการบริหารรัฐกิจให้เกิดประโยชน์สาธารณะได้อย่างแท้จริง โดยรัฐมีบทบาทเป็นเพียงผู้ กำกับและคอยประสานความร่วมมือ โดยรูปแบบที่เหมาะสมของการบริหารจัดการอุทกภัยใน พื้นที่เศรษฐกิจจังหวัดระยองภายใต้แนวคิดการปกครองท้องถิ่น มีหลักการสำคัญประกอบด้วย ความร่วมมือระหว่างสมาชิกในเครือข่าย เป็นการสร้างความร่วมมือร่วมใจระหว่างสถาบันหรือ องค์กรที่เป็นสมาชิกเครือข่ายองค์กร หลักการใช้การเจรจา เป็นการใช้การเจรจาของผู้กำหนด

นโยบายกับตัวแสดงแทนกฎ ระเบียบ และคำสั่งเพื่อมิให้กระทบพฤติกรรมความร่วมมือที่มีอยู่ของผู้กำหนดนโยบายกับตัวแสดง หลักความยืดหยุ่นโดยเครือข่ายจำเป็นต้องเป็นองค์การที่ยืดหยุ่น ผู้บริหารเครือข่ายใช้หลักความยืดหยุ่น และมีความสามารถในการปรับตัวเพื่อจะนำไปสู่ผลลัพธ์ของโครงการ และความเชื่อถือและความไว้วางใจ โดยเครือข่ายมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันภายในเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ มีความไว้วางใจในหมู่สมาชิกเพื่อนำมาควบคุมกำกับดูแลการบริหารจัดการอุทกภัยให้เป็นไปตามกรอบนโยบายของภาครัฐที่ได้กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550 และแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติพ.ศ. 2558 เพื่อเพิ่มขีดสมรรถนะให้สามารถสนับสนุนการบริหารจัดการสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

องค์ความรู้ใหม่

สภาวะน้ำท่วมมีมากมายทั้งทางตรงและทางอ้อม มีทั้งที่สามารถประเมินเป็นมูลค่าได้ และที่ไม่สามารถประเมินเป็นมูลค่าได้ ซึ่งในปัจจุบันการประเมิน ความเสียหายนั้นทำได้เฉพาะกับความเสียหายทางตรงอย่างเช่น ทรัพย์สิน บ้านเรือน ค่าใช้จ่ายที่ ใช้ในการใช้ป้องกันบ้านเรือน รวมถึงค่าซ่อมแซม เป็นต้น แต่ความเสียหายที่ไม่เป็นรูปธรรม อย่างเช่น ผลกระทบด้านอารมณ์ ด้านความคิด การผัดนัดผิดสัญญาและอื่นๆ นั้นไม่สามารถประเมินค่าออกมาได้ ดังนั้น ระบบการป้องกัน การแก้ไข และจัดการปัญหาอุทกภัยอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเป็นที่ยอมรับและได้รับความร่วมมือจากประชาชน จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ปัญหาอุทกภัย ไม่ใช่ปัญหาใหม่หรือเป็นปัญหาเฉพาะเจาะจงของพื้นที่แต่เป็นปัญหาที่มีมายาวนานและพบเจอได้ทั่วโลก หลายประเทศได้มีการศึกษาเพื่อหาหนโยบายการป้องกันและแก้ไขเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดตามแต่สภาพพื้นที่และวัตถุประสงค์

สรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ได้แก่ 1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีกลไกการจัดการความเสี่ยงจากอุทกภัยจากคนในชุมชน ด้วยการฝึกการเตรียมการ การอพยพ และการจัดศูนย์ตั้งศูนย์พักพิง 2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดการพื้นที่เสี่ยงภัยด้วยการวางแผน การจัดทำแผนที่เสี่ยงภัย หรือการออกกฎหมายที่จำเป็นในการลดความเสี่ยงจากอุทกภัย 3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดตั้งองค์การปฏิบัติในภาวะวิกฤตเพื่อประสาน ประชาสัมพันธ์ การปฏิบัติยังเป็นศูนย์กลางในการระดมทรัพยากรที่สำคัญเพื่อจัดการกับอุทกภัยที่เกิดขึ้น และ 4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีแผนการฟื้นฟู เพื่อคืนสภาพและซ่อมสร้างให้ดีกว่าและปลอดภัย

กว่าเดิม ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ได้แก่ 1. ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความร่วมมือในการจัดการปัญหาอุทกภัยของชุมชนในเขตตำบลตาดกลอย อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ 2. ควรศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อกระบวนการจัดการปัญหาอุทกภัยของชุมชนในเขตตำบลตาดกลอย อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ และ 3. ควรศึกษารูปแบบบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยของชุมชนภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตตำบลตาดกลอย และตำบลอื่นๆ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

บรรณานุกรม

- ณรงค์ พรหมสืบ และคณะ. (2563). ความเหมาะสมในการบริหารปกครองด้านอุทกภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เศรษฐกิจจังหวัดระยอง. วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง, 9(2), 1-20.
- ถาวร ทองประทีป. (2562). การมีส่วนร่วมและความต้องการของประชาชนต่อการจัดการสาธารณภัย กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนตำบลจะโหนด อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา. ใน (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ปุกนิภา พรานพนัส และสุวรรณี แสงมหาชัย. (2563). การจัดการอุทกภัยในภาวะวิกฤตของไทย. วารสารรัชตภาคย์, 14(36), 68-79.
- รพรชัย อุทยานรักษ์ และคณะ. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการ ความเสี่ยงด้านการผลิตจากอุทกภัยของโรงงานอุตสาหกรรมในเขตภาคกลางตอนบน. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, 7(2), 214-216.
- ศุภวิชญ์ มีศิริพันธุ์. (2565). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับมือปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ตำบลปากแคว อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย. ใน (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- สำนักงานจังหวัดเพชรบูรณ์. (2566). รายงานสถานการณ์น้ำท่วมประจำปี 2566 จังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์: จังหวัดเพชรบูรณ์.
- องค์การบริหารส่วนตำบลตาดกลอย. (2566). แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2566-2570. เพชรบูรณ์: องค์การบริหารส่วนตำบลตาดกลอย.
- Yamane, T. (1973). Statistics : An Introductory Analysis. (3rd ed). New York: Harper and Row Publications.